

بررسی تأثیر بسته آموزشی جغرافیا بر جو روانی-عاطفی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر پایه سوم دوره متوسطه رشته علوم انسانی منطقه ۵ آموزش و پرورش شهر تهران

مریم نادری*

دکتر حکمت الله عبداللهزاده**

چکیده

رشد و گسترش فناوریهای نوین و بهره گیری از آنها در کلاس درس سبب تغییر و تحول در تولید بسته آموزشی و چگونگی کاربرد آنها در کلاس درس شده است. اگرچه بسیاری از کشورها در این راستا گامهایی سازنده برداشته‌اند، اما هنوز برخی از کشورها در بهره مندی از آنها با چالش روبه‌رو هستند. ایران از جمله کشورهایی است که نظام آموزشی آن با توجه به تغییر و تحول فناوریهای آموزشی در راه چگونگی بهره گیری از بسته آموزشی با رویکردهای نوین آموزشی قرار دارد. در این زمینه پژوهشی با هدف تعیین اثر بسته آموزشی بر جو روانی-عاطفی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان انجام شده است. این پژوهش نیمه آزمایشی از نوع پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل انجام گرفته است. جامعه آماری پژوهش دانش‌آموزان دختر پایه سوم متوسطه رشته علوم انسانی منطقه ۵ شهر تهران و نمونه پژوهش شامل ۲۶۷ دانش‌آموز پایه سوم رشته علوم انسانی بوده که با روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شده‌اند. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه جو روانی-عاطفی و آزمون پیشرفت بود. داده‌های به دست آمده با روش آمار توصیفی و آمار استنباطی (آزمون t گروه‌های مستقل) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج پژوهش نشان داد که جو روانی-عاطفی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزانی که با بسته آموزشی آموزش دیده‌اند به طور معنادار بالاتر از جو روانی-عاطفی دانش‌آموزانی است که این آموزشها را دریافت نکرده‌اند.

کلیدواژه‌ها: بسته آموزشی جغرافیا، جو روانی-عاطفی کلاس، پیشرفت تحصیلی

تاریخ پذیرش: ۹۲/۵/۵

تاریخ دریافت: ۹۱/۷/۳

mnaderi_67@yahoo.com

skhabibov.cc@mail.ry

° . مدرس دانشگاه فرهنگیان

** استاد دانشگاه صدرالدین عینی تاجیکستان

مقدمه

رویکردهای آموزشی جدید با کاربرد صحیح ابزارها و مطابقت آنها برای رفع نیازهای یادگیرندگان در زندگی واقعی سبب پیدایش نگاهی جدید به ابزارها و وسایل آموزشی شده است (گرین^۱ و همکاران، ۱۳۸۲). همچنین تأکید نظریه‌های یادگیری جدید بر کسب مهارتها و کاربرد دانش و ابزارها، وسایل و فناوری در آموزش بیش از گذشته است. از سویی هم، گزارشهای گوناگون جهانی روند رو به رشد سرمایه‌گذاری در بخش آموزش را نشان می‌دهند. طبق آمار سازمان همکاری اقتصادی و توسعه^۲، کشورهای عضو این سازمان در سال ۲۰۰۱ میلادی سهم آموزش و پرورش را از تولید ناخالص داخلی، ۶/۲ درصد افزایش داده‌اند (آفونسو^۳ و اوبن^۴، ۲۰۰۵). همچنین، با افزایش سرمایه‌گذاری توجه به کیفیت آموزش از نیازهای اصلی آموزش و پرورش کشورها شده است. ارائه راهکارهای گوناگون با تأکید بر نیازهای فراگیران، ارتباط آموزش با زندگی واقعی آنان، ایجاد شرایط واقعی برای یادگیری و کاربرد ابزارها و وسایل در آموزش اهمیتی ویژه پیدا کرده است. در حال حاضر، طرح نظریه‌های گوناگون یادگیری و تأکید آنها بر ایجاد محیطهای شاداب، جذاب، پویا، تعاملی و علمی که بتواند نیازهای آینده بشر را رفع کند از مهم‌ترین دغدغه‌های آموزش و پرورش همه کشورهاست (بانک جهانی^۵، ۱۹۹۷).

در آموزش به شیوه جدید با ارائه بسته‌آموزشی، به توانمندیها و استعداد بالقوه دانش‌آموزان و ارتباط مناسب میان معلم و دانش‌آموزان توجه می‌شود. در صورتیکه، در آموزش به شیوه سنتی، به تواناییهای فردی دانش‌آموزان توجه نمی‌شود، در نتیجه استعداد بسیاری از آنها محدود می‌شود. در چنین شرایطی، جو روانی-عاطفی کلاس ضعیف و زمان زیادی تلف می‌شود (استرن^۶، ۲۰۱۱). جو روانی-عاطفی کلاس درس می‌تواند از فضایی دلگیر و خسته‌کننده به فضایی شاد و انرژی‌بخش تغییر یابد. مشارکت میان دانش‌آموزان، روابط میان معلم و دانش‌آموزان، رعایت عدالت و میزان کمک معلم به دانش‌آموزان، واضح بودن برنامه‌ها و مقررات در کلاس و تنوع در ارائه محتوا از مؤلفه‌های جو روانی-عاطفی کلاس هستند. معلم در به وجود آوردن فضایی مناسب و مثبت در کلاس درس، گسترش ارائه قوانین به منظور ایجاد احترام متقابل و ایجاد امنیت، روابط دوستانه و گرم میان دانش‌آموزان نقشی مؤثر دارد. بهره‌گیری از بسته‌های آموزشی می‌تواند پشتوانه قوی معلم

1. Green
2. Organization for Economic Cooperation and Development (OECD)
3. Afonso
4. Aubyn
5. World Bank
6. Stern

برای ایجاد فضای مناسب باشد (گورمن^۱، ۲۰۰۱، ۱۴۱). اگر کلاس درس دارای جو روانی-عاطفی مطلوبی باشد، دانش‌آموزان بیشتر مفاهیم را به طور حقیقی درک خواهند کرد و درباره توانایی خود در فرایند یادگیری اطمینان بیشتری خواهند یافت (لوئیس^۲، ۲۰۰۴).

از این رو، رویکرد کاربرد بسته آموزشی^۳ در آموزش و یادگیری در دهه‌های اخیر مورد توجه بسیاری از مربیان و صاحب‌نظران تربیتی قرار گرفته است. ایجاد فضایی سرشار از تنوع، تعامل و مشارکت و شادی و لذت از ویژگی‌های به کارگیری بسته‌های آموزشی در کلاس است. در حال حاضر، برخی از کشورها بسته‌های آموزشی را کاملاً می‌شناسند و طبق اصول معین، در کلاسهای درس از آن بهره می‌برند. در برخی از کشورها از بسته‌های آموزشی برای رفع مشکلات موجود در مدارس به طور مداوم و منظم استفاده می‌شود. به طور مثال، سازمان آموزش و پرورش آمریکا با همکاری قوه قضایه آن کشور بسته آموزشی راهنمای نظم و انضباط در مدارس را تهیه کرده است. این بسته آموزشی به منظور ایجاد انضباط و فضای عادلانه و مؤثر در مدارس به کار می‌رود. به کارگیری این بسته آموزشی سبب ایجاد فضای امن و حمایتگر برای دانش‌آموزان شده است (ایوانز^۴ و همکاران، ۲۰۰۴).

لوی^۵ بسته آموزشی را عاملی مؤثر در فرایند یادگیری می‌داند. او معتقد است که معمولاً بسته آموزشی شامل مواد آموزشی انفرادی مانند کتاب درسی، برگه‌های تمرین و مواد کمکی و غالباً مواد آموزشی مورد استفاده گروهی مانند اسلاید، لوح و دیگر وسایل کمک آموزشی است. همچنین اجزای بسته آموزشی عبارت است از: مواد یادگیری انفرادی، راهنمای تدریس، آزمون یا ابزارهای اندازه‌گیری تشخیصی، وسایل آموزشی مورد استفاده در کلاس درس و تجهیزات دیداری و شنیداری (لوی، ۱۳۸۹).

پژوهشی که اینوستی^۶ و فراریس^۷ (۱۹۸۸) با هدف استفاده از پایگاه داده‌ها به منزله ابزاری در فعالیتهای پژوهشی در کلاس درس انجام دادند نشان داد که به کارگیری بسته آموزشی پایگاه داده‌ها در تدریس علوم انسانی دوره متوسطه در حکم هدایت دانش‌آموزان در کاربرد ابزارهای تحقیق در کلاس درس برای گردآوری اطلاعات و طبقه‌بندی آن در فرایند یادگیری تأثیرگذار است.

-
1. Gorman
 2. Lewis
 3. Educational Package
 4. Evans
 5. Lewy
 6. Innocenti
 7. Ferraris

پژوهش اسکولس^۱ و همکارانش (۲۰۰۴) تحت عنوان توسعه رویکرد بسته‌آموزشی در کلاس درس علوم دانش‌آموزان دوره اول متوسطه نشان داد که به کارگیری بسته‌آموزشی در پیشرفت تحصیلی، رضایتمندی و افزایش قابلیت دانش‌آموزان در کلاس درس تأثیرگذار است.

اویلکان^۲ و الوراندر^۳ (۲۰۰۹) پژوهشی تحت عنوان توسعه و اعتبار بخشی بسته‌آموزشی الکتروشمی در دوره متوسطه انجام دادند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که بهره‌گیری از بسته‌آموزشی الکتروشمی در عملکرد و کارایی دانش‌آموزان تأثیرگذار است. همچنین استفاده از این بسته در آموزش الکتروشمی نشان داد که اشتیاق دانش‌آموزان در فرایند یادگیری افزایش یافته است.

پژوهش اباس^۴، بیمبام^۵ و اوجو^۶ (۲۰۱۲) در زمینه تأثیر بسته‌آموزشی علوم بر نگرش و بهبود عملکرد دانش‌آموزان دوره متوسطه نشان داد که بسته‌آموزشی تولید شده با فلش و پاورپوینت بر نگرش و عملکرد دانش‌آموزان تأثیرگذار است.

آنیامین^۷ و همکارانش (۲۰۱۲) پژوهشی تحت عنوان تأثیر بسته‌آموزشی به کمک رایانه بر عملکرد دانش‌آموزان در درس ریاضی انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که کاربرد بسته‌آموزشی به کمک رایانه در پیشرفت نمره دانش‌آموزان تأثیرگذار است. همچنین اختلاف معنادار در نمرات پس‌آزمون دانش‌آموزان دختر و پسر وجود دارد. ضرورت به کارگیری بسته‌آموزشی در فرایند یاددهی-یادگیری نه تنها در سایر کشورها، بلکه در کشور ما نیز سالیانه مورد توجه صاحب‌نظران آموزشی قرار گرفته است. یکی از رویکردهایی که طی چند سال گذشته در دفتر تألیف کتب درسی در نظر گرفته می‌شود، کاربرد بسته‌آموزشی به همراه کتب درسی است. در حقیقت رویکرد چندرسانه‌ای کردن مواد آموزشی به‌طور مطلوب در فرایند یادگیری دنبال می‌شود (حسین‌زاده یوسفی، ۱۳۸۸). بسته آموزشی، نرم‌افزارهای آموزشی کارآمدی هستند که علاوه بر آنکه یک سیستم کامل از فعالیتهای یادگیری را عرضه می‌کنند، در انفرادی کردن آموزش، پرورش استعدادها و توانمندیهای بالقوه دانش‌آموزان، علمی کردن ارزشیابی از آموخته‌های دانش‌آموزان و آزمونها و ابزارهای اندازه‌گیری تشخیصی، مجموعه فعالیتهای انفرادی و گروهی آنها تبیین و شناسایی

-
- 1.Scoullos
 2. Oyelekan
 - 3 . Olorundare
 - 4.Abass
 - 5.Bimbom
 - ⁶ Ojo
 - 7.Anyamene

تجهیزات دیداری-شنیداری و وسایل آموزشی مورد استفاده در کلاس درس و ارائه راهنمای تدریس و الگوهای طراحی آموزشی و طرح درس، یاری‌دهنده کار تعلیم و تربیت هستند (مجدفر، ۱۳۸۳).

با توجه به یافته‌های پژوهشی فوق و بررسیهای اسنادی در نظام آموزشی کشور تاکنون بسته آموزشی جغرافیا برای مدارس تهیه نشده است. همچنین با توجه به گستره و ماهیت درس جغرافیا که به مطالعه مکانها، جوامع، محیطها و رابطه میان آنها می‌پردازد، می‌توان گفت که بهره‌گیری از محیط طبیعی و ابزارهای فراوان موجود، امکان تهیه بسته آموزشی جغرافیا را فراهم می‌آورد. بنابراین، بسته آموزشی جغرافیا به مثابه مجموعه امکانات و وسایلی که معلم را در امر آموزش یاری می‌دهد و راه حلی مناسب برای ورود به سیستم جدید آموزشی است، مهم‌ترین عامل انجام این پژوهش بوده است. هدف کلی پژوهش بررسی اثر بسته آموزشی بر جو روانی-عاطفی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه سوم متوسطه منطقه ۵ آموزش و پرورش شهر تهران در درس جغرافیا است. به همین منظور فرضیه‌های زیر مورد بررسی قرار گرفته‌اند:

۱. بسته آموزشی جغرافیا بر جو روانی-عاطفی (میزان مشارکت آموزشی، اهمیت دادن به یادگیری، تغییر نقش معلم، برخورداری فراگیران از پشتیبانی معلم، علاقه‌مند بودن به تنوع در ارائه محتوا، واضح بودن برنامه‌ها و مقررات کلاس و دلبستگی متقابل میان فراگیران) دانش‌آموزان مؤثر است.

۲. بسته آموزشی جغرافیا بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر است.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر از نظر هدف از نوع کاربردی است و از نظر ماهیت و روش از نوع نیمه آزمایشی است. تمام اصولی که در یک روش آزمایشی باید در نظر گرفته شود در این تحقیق رعایت شده است. میان تحقیق آزمایشی و نیمه‌آزمایشی تشخیص بسیار ظریف است و این تشخیص به ویژه وقتی که آزمودنیها انسانها هستند حساس‌تر است، زیرا مطالعه از نوع مطالعات تجربی حقیقی در شرایط واقعی انسانها کاری بس دشوار است. بنابراین می‌توان اذعان کرد که اکثر تحقیقات تجربی که آزمودنیها افراد بشرند از نوع تحقیقات نیمه‌آزمایشی است (نادری، ۱۳۸۳). روش پژوهش حاضر روشی نیمه‌آزمایشی از نوع پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل است که با توجه به موضوع پژوهش و بررسی فرضیات مربوط به آن یک روش کاملاً مناسب است. در جدول شماره ۱ طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل نشان داده شده است.

جدول شماره ۱. طرح پیش‌آزمون- پس‌آزمون با گروه کنترل

پس‌آزمون	متغیر مستقل (بسته آموزشی)	پیش‌آزمون	مرحله / گروه
T _a	χ	T _b	گروه آزمایش
T _a	-	T _b	گروه کنترل

جامعه آماری کلیه دانش‌آموزان دختر سال سوم متوسطه رشته علوم انسانی منطقه ۵ آموزش و پرورش شهر تهران در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ است. چون مقیاس اندازه‌گیری فاصله‌ای فرضیه‌های پژوهش دو دامنه در سطح اطمینان ۹۵٪ بود، حجم نمونه بر اساس فرمول کوکران^۱ (بامنی مقدم، ۱۳۹۰) مشخص شد. فرمول کوکران به صورت زیر است:

$$n = \frac{N \times p \times q \times U^2_{(1-\alpha/2)}}{Nd^2 + p \times q U^2_{(1-\alpha/2)}}$$

که در آن n حجم نمونه، N اندازه جامعه آماری، p نسبت حالت مطلوب، q نسبت حالت غیرمطلوب (q=1-p)، U سطح احتمال و d خطای حدی یا خطای اندازه‌گیری است. تعیین حداقل حجم نمونه مورد نیاز برای دانش‌آموزان ۲۳۵ نفر بود که عده دانش‌آموزان این ۱۴ کلاس ۲۶۷ نفر بودند که می‌توانست برای این تحقیق کاملاً قابل قبول باشد.

شیوه نمونه‌گیری در این پژوهش به روش نمونه‌گیری تصادفی به شرح زیر است: مرحله اول: از منطقه ۵ آموزش و پرورش شهر تهران ۷ دبیرستان به روش تصادفی انتخاب شد. مرحله دوم: از هر مدرسه دو کلاس به صورت تصادف انتخاب شد. مرحله سوم: به حکم قرعه یک کلاس به عنوان گروه آزمایش و کلاس دیگر به عنوان گروه کنترل مشخص شد.

مرحله چهارم: گروه آزمایش ۸ جلسه آموزش جهت بهره‌گیری از بسته آموزشی دریافت و گروه کنترل هیچ‌گونه آموزشی دریافت نکرد.

ابزار اندازه‌گیری داده‌ها در این پژوهش پرسشنامه جو روانی-عاطفی و آزمون پیشرفت تحصیلی به شرح زیر بوده است:

۱. پرسشنامه جو روانی-عاطفی فریزر^۲ و همکارانش (۱۹۹۵) که دارای ۴۲ پرسش از نوع ۵ گزینه‌ای در زمینه مؤلفه‌های میزان مشارکت آموزشی، اهمیت دادن به یادگیری، تغییر نقش معلم،

1. Cochran
2. Fraser

برخورداری فراگیران از پشتیبانی معلم، علاقه‌مند بودن به تنوع در ارائه محتوا، واضح بودن برنامه‌ها و مقررات کلاس و دلبستگی متقابل میان فراگیران است. عطاری (۱۳۸۶) ضریب پایایی پرسشنامه را با استفاده از آلفای کرانباخ ۰.۸۵ گزارش کرده است.

۲. آزمون پیشرفت تحصیلی با ۲۰ سؤال از نوع باز و بسته.

۳. بسته آموزشی طی چهار جلسه درسی اجرا شد. این بسته آموزشی شامل کتاب راهنمای معلم (دفتر برنامه‌ریزی و تالیف کتب درسی)، آزمون‌ها و ابزارهای ارزشیابی (کاربرگهای دانش‌آموزی، مجموعه سؤالات استاندارد شده و استانداردهای معلم‌ساخته، مجموعه سؤالات تستی و تشریحی در سطوح مختلف یادگیری که مجریان تهیه کردند)، مجموعه راهبردهای یاددهی-یادگیری (معرفی و توضیح روشهای به کار گرفته شده در طراحی آموزشی موجود در بسته که از کتابهای روش تدریس محمد بهرنگی و امان‌اله صفوی بهره گرفته شد)، وسایل آموزشی مورد استفاده در کلاس درس (مدل کوه ساخته شده از اسفنج فشرده، کتاب کار و تمرین جغرافیای ۲ انتشارات کردگار، تصاویر، دایره‌المعارف علوم زمین، پازل‌های آموزشی و مجموعه اطلاعاتی که از مجموعه کتب انتشارات مدرسه استفاده شد)، سی‌دی که محقق تهیه کرده بود و شامل طراحی آموزشی فصل کوهستان برای چهار جلسه آموزشی، فیلم، تصاویر، انیمیشن، انواع سؤالات درس در سطوح گوناگون، اطلاعات اضافی و دستورالعمل اجرای واحدهای یادگیری فصل انتخابی کوهستان برای اجرا در کلاس درس بود که همراه با سایر ابزارها به معلمان مجری تحویل داده شد.

به منظور تعیین روایی محتوایی پرسشنامه ابتدا پرسشنامه جو روانی-عاطفی آزمون پیشرفت تحصیلی در درس جغرافیا و آموزش بسته‌آموزشی جغرافیا همراه با اهداف و فرضیه‌های پژوهش به عده‌ای از اساتیدی که در زمینه موضوع از تجارب و تخصص کافی برخوردارند داده شد تا درباره پرسشنامه و آزمون و ارتباط آنها با اهداف و فرضیه‌های پژوهش قضاوت کنند. آنگاه نظرات آنها گردآوری و پس از اصلاح مورد استفاده قرار گرفت.

برای محاسبه پایایی ابتدا پرسشنامه روی ۴۰ دانش‌آموز اجرا شد. با استفاده از آلفای کرانباخ ضریب پایایی ۰.۹۰٪ مشخص شد که بیانگر آن است که پرسشنامه جو روانی-عاطفی و آزمون پیشرفت تحصیلی از ضریب قابل قبولی برخوردار است.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از شاخصهای آمار توصیفی (جداول، درصدها، فراوانیها و میانگین‌ها) و آمار استنباطی (آزمون t گروههای مستقل) استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

نتایج فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر است:

فرضیه ۱. بسته‌آموزشی جغرافیا بر جو روانی-عاطفی مؤثر است. در این فرضیه ابعاد میزان مشارکت آموزشی، اهمیت دادن به یادگیری، تغییر نقش معلم، برخورداری فراگیران از پشتیبانی معلم، علاقه‌مند بودن به تنوع در ارائه محتوا، واضح بودن برنامه‌ها و مقررات کلاس و دلبستگی متقابل میان فراگیران مورد بررسی است.

۱-۱. میان "میزان مشارکت و فعالیت آموزشی دانش‌آموزان" گروه آزمایش و کنترل قبل و بعد از اجرای بسته آموزشی تفاوت وجود دارد.

آزمون t در جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که اختلاف معنادار در میزان تغییر مشارکت و فعالیت فراگیران در کلاس درس وجود دارد.

جدول شماره ۲. آزمون t مستقل در رابطه با فرضیه اول پژوهش (جو روانی-عاطفی در مؤلفه میزان تغییر مشارکت و فعالیت آموزشی دانش‌آموزان)

سطح معناداری	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	گروه‌های آزمودنی		میزان تغییر مشارکت و فعالیت آموزشی
						آزمایش	کنترل	
۰/۰۰۰	۲۶۵	۵/۹۵	۰/۶۴	۰/۳۶	۱۵۱	آزمایش	کنترل	
			۰/۳۷	-۰/۰۴	۱۱۶	کنترل	آزمایش	

۲-۱. میان "میزان اهمیت دادن دانش‌آموزان به کلاس درس" گروه آزمایش و کنترل قبل و بعد از اجرای بسته آموزشی تفاوت وجود دارد.

آزمون t در جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که اختلاف معنادار در میزان اهمیت دادن دانش‌آموزان به کلاس درس بر اثر استفاده از بسته آموزشی وجود دارد.

جدول شماره ۳. آزمون t مستقل در رابطه با فرضیه اول پژوهش (جو روانی-عاطفی در مؤلفه میزان اهمیت دادن دانش‌آموزان)

سطح معناداری	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	گروه‌های آزمودنی		میزان اهمیت دادن دانش‌آموزان به کلاس درس
						آزمایش	کنترل	
۰/۰۰۰	۲۶۵	۴/۷۴	۰/۶۵	۰/۳۷	۱۵۱	آزمایش	کنترل	
			۰/۲۶	-۰/۰۴	۱۱۶	کنترل	آزمایش	

۳-۱. میان "میزان نقش معلم از یک ارائه دهنده صرف مطالب به راهنما" در گروه آزمایش و کنترل قبل و بعد از اجرای بسته آموزشی تفاوت وجود دارد.

آزمون t در جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که اختلاف معنادار در میزان نقش معلم از یک ارائه دهنده صرف مطالب به راهنما در کلاس درس بر اثر استفاده از بسته آموزشی وجود دارد.

جدول شماره ۴. آزمون t مستقل در رابطه با فرضیه اول پژوهش جو روانی-عاطفی در مؤلفه بررسی میزان تغییر نقش معلم از یک ارائه دهنده صرف مطالب به راهنما

سطح معناداری	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	گروههای آزمودنی	میزان نقش معلم از یک ارائه دهنده صرف مطالب به راهنما
۰/۰۴۹	۲۶۵	۱/۹۸	۰/۵۷	۰/۲۹	۱۵۱	آزمایش	
			۰/۲۹	۰/۱۷	۱۱۶	کنترل	

۴-۱. میان "میزان برخورداری دانش آموزان از پشتیبانی معلم" در گروه آزمایش و کنترل قبل و بعد از اجرای بسته آموزشی تفاوت وجود دارد.

آزمون t در جدول شماره ۵ نشان می دهد که اختلاف معنادار در میزان برخورداری دانش آموزان از پشتیبانی معلم در کلاس درس بر اثر استفاده از بسته آموزشی وجود دارد. جدول شماره ۵. آزمون t مستقل در رابطه با فرضیه اول پژوهش (جو روانی-عاطفی در مؤلفه بررسی میزان برخورداری دانش آموزان از پشتیبانی معلم)

سطح معناداری	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	گروههای آزمودنی	میزان برخورداری دانش آموزان از پشتیبانی معلم
۰/۰۰۰	۲۶۵	۵/۰۵	۰/۸۱	۰/۴۴	۱۵۱	آزمایش	
			۰/۴۹	۰/۰۱	۱۱۶	کنترل	

۵-۱. میان میزان "علاقه مند بودن به تنوع در ارائه محتوا" گروه آزمایش و کنترل قبل و بعد از اجرای بسته آموزشی تفاوت وجود دارد.

آزمون t در جدول شماره ۶ نشان می دهد که اختلاف معنادار در میزان علاقه مند بودن به تنوع در ارائه محتوا در کلاس درس بر اثر استفاده از بسته آموزشی وجود دارد. جدول شماره ۶. آزمون t مستقل (جو روانی-عاطفی در مؤلفه بررسی میزان علاقه مند بودن به تنوع در ارائه محتوا)

سطح معناداری	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	گروههای آزمودنی	میزان علاقه مند بودن به تنوع در ارائه محتوا
۰/۰۰۰	۲۶۵	۵/۸۹	۰/۸۸	۰/۳۵	۱۵۱	آزمایش	
			۰/۵۱	-۰/۱۹	۱۱۶	کنترل	

۶-۱. میان "میزان واضح بودن برنامه ها و مقررات در کلاس" گروه آزمایش و کنترل قبل و بعد از اجرای بسته آموزشی تفاوت وجود دارد.

آزمون t در جدول شماره ۷ نشان می دهد که اختلاف معنادار در میزان واضح بودن برنامه ها و مقررات در کلاس بر اثر استفاده از بسته آموزشی وجود دارد.

جدول شماره ۷. آزمون t مستقل در رابطه با فرضیه اول پژوهش (جو روانی-عاطفی در مؤلفه بررسی میزان واضح بودن

برنامه‌ها و مقررات)

سطح معناداری	درجه آزادی	t	میانگین		تعداد	گروه‌های آزمودنی	میزان واضح بودن برنامه‌ها و مقررات در کلاس
			انحراف معیار	میانگین			
۰/۰۰۲	۲۶۵	۳/۱۲	۰/۴۰	۰/۱۶	۱۵۱	آزمایش	
			۰/۲۵	۰/۰۳	۱۱۶	کنترل	

۱-۷. در "میزان دل‌بستگی متقابل میان دانش‌آموزان" گروه آزمایش و کنترل قبل و بعد از اجرای بسته آموزشی تفاوت وجود دارد.

آزمون t در جدول شماره ۸ نشان می‌دهد که اختلاف معنادار در میزان دل‌بستگی متقابل میان دانش‌آموزان در کلاس درس بر اثر استفاده از بسته آموزشی وجود دارد.

جدول شماره ۸. آزمون t مستقل در رابطه با فرضیه اول پژوهش (جو روانی-عاطفی در مؤلفه بررسی میزان دل‌بستگی متقابل

میان دانش‌آموزان)

سطح معناداری	درجه آزادی	t	میانگین		تعداد	گروه‌های آزمودنی	میزان دل‌بستگی متقابل میان دانش‌آموزان
			انحراف معیار	میانگین			
۰/۰۰۰	۲۶۵	۷/۰۳	۰/۴۷	۰/۱۶	۱۵۱	آزمایش	
			۰/۳۷	-۰/۲۲	۱۱۶	کنترل	

همچنین کل مؤلفه‌های فرضیه ۱ در جدول شماره ۹ نشان داده شده است.

جدول شماره ۹. آزمون t مستقل بررسی جو روانی-عاطفی

سطح معناداری	درجه آزادی	t	میانگین		تعداد	گروه‌های آزمودنی	جو روانی-عاطفی کلاس
			انحراف معیار	میانگین			
۰/۰۰۰	۲۶۵	۷/۷۱	۰/۳۷	۰/۲۷	۱۵۱	آزمایش	
			۰/۰۹	۰/۰۰	۱۱۶	کنترل	

آزمون t در جدول شماره ۹ نشان می‌دهد که اختلاف معنادار در جو روانی-عاطفی کلاس درس بر اثر استفاده از بسته آموزشی وجود دارد.

۲. فرضیه ۲. میان "میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان" گروه آزمایش و کنترل قبل و بعد از اجرای بسته آموزشی تفاوت وجود دارد.

نتایج به دست آمده از نمرات فراگیران نشان می‌دهد که میانگین پیشرفت تحصیلی بر اثر اجرای بسته آموزشی از ۱۴/۳۸ به ۱۵/۸۸ بهبود یافته است. در صورتی که در گروه کنترل میزان پیشرفت تحصیلی در پیش‌آزمون در حد ۱۴/۲۲ بود که در طول زمان به مقدار ۱۳/۸۴ کاهش یافته است. در نتیجه نمرات گروه آزمایش ۱/۵ نمره بر اثر اجرای بسته آموزشی افزایش داشته است.

همچنین آزمون t در جدول شماره ۱۰ نشان می‌دهد که اختلاف معنادار در میزان پیشرفت

تحصیلی دانش‌آموزان در کلاس درس بر اثر استفاده از بسته آموزشی وجود دارد.

جدول شماره ۱۰. بررسی میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در کلاس درس

سطح معناداری	درجه آزادی	T	انحراف معیار		تعداد	گروههای آزمودنی	میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان
			میانگین	انحراف معیار			
۰/۰۰۴	۲۶۵	۲/۹۰	۵/۰۸	۱/۵۰	۱۵۱	آزمایش	
			۵/۵۰	-۰/۳۸	۱۱۶	کنترل	

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی اثر بسته آموزشی بر جو روانی-عاطفی و پیشرفت تحصیلی انجام شده است. نتایج پژوهش نشان داد کاربرد بسته آموزشی جغرافیا در کلاس درس بر جو روانی-عاطفی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیرگذار بوده است. یعنی دانش‌آموزان گروه کنترل نسبت به گروه آزمایش نمرات پایین‌تری داشته‌اند. نتایج این پژوهش با مطالعات آنیامین و همکارانش (۲۰۱۲) همسو و هماهنگ است و نظریه صاحب‌نظرانی چون لوی (۱۳۸۹) را تأیید می‌کند. همچنین یافته‌های پژوهش نشان داد که تفاوت معنادار در جو روانی-عاطفی کلاس درس بر اثر استفاده از بسته آموزشی وجود دارد. نتایج این پژوهش با مطالعات اوپلکان و ال‌واندر (۲۰۰۹)، اسکولس و همکارانش (۲۰۰۴)، استرن (۲۰۱۱) و گورمن (۲۰۰۱) همسویی دارد. در تبیین این نتیجه، لویس (۲۰۰۴) بیان می‌دارد که ایجاد جو روانی-عاطفی مطلوب در کلاس درس سبب می‌شود که دانش‌آموزان مفاهیم را به طور حقیقی درک کنند و به توانایی خود در فرایند یادگیری اطمینان بیشتری دارند.

نتایج دیگر پژوهش حاضر نشان داد که بهره‌گیری از بسته آموزشی بر جو روانی-عاطفی در محیط آموزشی تأثیرگذار است. در تبیین این نتیجه، می‌توان اشاره کرد به نتایج پژوهش سازمان آموزش و پرورش آمریکا که با همکاری قوه قضاییه آن کشور بسته آموزشی راهنمای نظم و انضباط در مدارس را تهیه کرده بود. این بسته آموزشی به منظور ایجاد انضباط و فضای عادلانه و مؤثر در مدارس به کار می‌رود و به‌کارگیری آن سبب ایجاد فضای امن و حمایتگر برای دانش‌آموزان شده است (ایوانز و همکاران، ۲۰۰۴).

این پژوهش، آگاهیهای لازم را درباره نحوه تهیه بسته آموزشی و استفاده از آن در کلاس درس جغرافیا را از سوی معلمان ارائه داده است و می‌تواند زمینه ساز ورود بسته آموزشی جغرافیا به مدارس کشور شود. همچنین به نظر می‌رسد انتخاب نوع بسته آموزشی وابسته به نوع رشته تحصیلی است و احتمال دارد در جامعه آماری دیگر نتیجه‌ای دیگر حاصل شود.

منابع

- بامنی مقدم، محمد. (۱۳۹۰). *تحلیل آماری*. تهران: شرح.
- حسین زاده یوسفی، غلامحسین. (۱۳۸۸). ابزارهایی برای تلفیق فناوری آموزشی با برنامه درسی ملی در مدارس کارآمد. *فصلنامه تخصصی مدارس کارآمد*، شماره ۹، ۱۱۵-۱۲۳.
- عطاری، یوسفعلی. (۱۳۸۶). بررسی رابطه عملکرد مدرسه بر جو روانی-عاطفی کلاس. *فصلنامه علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز*، دوره سوم، سال چهارم، ۱۱۴-۱۲۷.
- گرین، تیموسی دی. و برادن، اپی. (۱۳۸۲). *پروژه‌های چندرسانه‌ای در کلاس درس، راهنمای طراحی و ارزشیابی* (ترجمه محمد عطاران). تهران: دانشگاه رایانه‌ای ایران.
- لوی، الف. (۱۳۸۹). *مبانی برنامه‌ریزی آموزشی برنامه‌ریزی درسی مدارس* (ترجمه فریده مشایخ). تهران: مدرسه.
- مجدفر، مرتضی. (۱۳۸۳). *بسته آموزشی چیست؟* تهران: چاپار فرزندگان.
- نادری، عزت‌الله و سیف‌نراقی، مریم. (۱۳۸۳). *روشهای تحقیق و چگونگی ارزشیابی آن در علوم انسانی (با تاکید بر علوم تربیتی)*. تهران: بدر.
- Abass, B. T. Bimbom, A., & Ojo, O. A. (2012). Effects of Animated Agricultural Science Instructional Package on attitude and performance of junior secondary school students in south west area, Nigeria. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 3(1), 425-435.
- Afonso, A., & Aubyn, M. S. (2005). *Cross-national efficiency of secondary education provision: A semi-parametric analysis with nondiscretionary inputs*. European Central Bank: Working Paper. No. 494.
- Anyamene, A., Nwokolo, C., Anyachebelu, F., & Anemelu, V. C. (2012). Effect of computer-assisted packages on the performance of senior secondary students in mathematics in Awka, Anambra State, Nigeria. *American International Journal of Contemporary Research*, 2(7), 61-65.
- Evans, J., Harden, A., & Thomas, J. (2004). What are effective strategies to support pupils with emotional and behavioural difficulties (EBD) in mainstream primary schools? Findings from a systematic review of research. *Journal of research in Special Educational Needs*, 4(1), 2-16.
- Fraser, B. J., Giddings, G. J., & McRobbie, C.J. (1995). Evolution and Validation of a personal form of an instrument for assessing science laboratory classroom environments. *Journal of Research in Science Teaching*, 32, 399-422.
- Gorman, J. C. (2001). *Emotional disorders and learning disabilities in the elementary classroom: Interactions and interventions*. CA: Corwin Press.
- Innocenti, R. D., & Ferraris, M. (1988). Database as a tool for promoting research activities in the classroom: An example in teaching humanities. *Computers & Education*, 12(1), 157-162.
- Lewis, A. (2004). *Boosting Career and technical education*. *Tech Directions*, 63(10), 4-6.
- Oyelekan, O. S., & Olorundare, A. S. (2009). Development and validation of a computer instructional package on electrochemistry for secondary schools in Nigeria. *International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology*, 5(2), 88-104.

- Scoullas, M., Alamei, A., & Malotidi, V. (2004). The methodological framework of the development of the educational package "Water in the Mediterranean". *Chemistry Education Research and Practice*, 5, 185-206.
- Stern, B. E. (2011). *Fast break: The career and college readiness solution for at-risk teens and young adults*. Retrieved from http://www.educationnews.org/ed_reports/106685.html
- World Bank (1997). *World development report: The state in a changing world*. New York: Oxford University Press.

